

dult. Rácalmásról vizsgálóbíró szállt ki, aki megkezdte a kihallgatásokat.

A dunai hajókatasztrófa ügyében a következő félhivatalos jelentést adták ki:

A Magyar Tudósító jelenti: A Dunagőzhajózási Társaság hajóinak összeütközése alkalmából az Abbáziában tartózkodó Sztéryni József miniszter, akinek a minisztérium a szerencsétlenségről telefon útján tett jelentést, a legszigorubb vizsgálatot rendelte el a Dunagőzhajózási Társaság ellen, mivel aránylag rövid időn belül ez már a második ilyen végzetes összeütközés, ami minden esetre feltűnő körülmény. Együttal vizsgálatot rendelt el a miniszter azért is, hogy a hajnali órában történt összeütközés színhelyére, dacára a mindössze 63 kilométeres távolságnak, csak másnap délből mentek el az illetékes közegek. A tényállásról még vasárnap este sem kaphatott részletes jelentést, jóllehet a miniszter aznap háromszor is kérte ezt telefonon. A vizsgálat vezetésével a miniszter Keleti Dénes miniszteri tanácsost bízta meg. Egyben utasítást adott a miniszter, hogy a szerencsétlenség által sujtottakkal szemben a legmesszebbmenő intézkedés történjék és neki az ügy állásáról jelentés tétessék.

Szeged közegészségügyéről.

Írta: Dr. Máchanszky László.

(IV.) Mindenki, aki a város fejlődését szíven viseli, oda törekszik, hogy ebből a városból *ipari és kereskedelmi gócpont* teremtsen, de e kérdések megoldásánál nem szabad figyelmen kívül hagyni a közegészségügyet.

A gyárak elhelyezésére, fejlődésére olyan területeket kell kijelölni, amelyek a város egészségügyi viszonyait nem kockasztatják. Nagyon fontos kérdés, hogy amennyire csak lehetséges, óvjuk meg a várost a korommal való beszennyeződéstől, hiszen Németországnak nagyobb városai közelében nem szabad olyan gyárat alapítani, amely a várost korommal szennyezi. Ha ott meg voltak reá a módok, amennyire az ipar fejlődése szempontjából csak lehetséges, törekedjünk arra, hogy a gyári berendezéseknél és a közúti vasutnál a levegő korommal való beszennyeződését mi is a minimumra csökkentjük, mert nem csekélység, ami e tekintetben fenyeget. Hiszen kiszámították, hogy Budapesten 24 óra alatt a levegőbe jutó korom mennyisége körülbelül 2 vagonnyit tesz ki. Hogy Szegeden mennyi, arra nézve még vizsgálatok nem történtek.

Minden intézkedésnél, ami már a meglevő bajok ellen küzd, sokkal több hasznot jelent a közegészségügyre a lakáskérdésnek célszerű megoldása. Az utóbbi években a fenyegetően jelentkező lakásinség ezt a kérdést az érdeklődés középpontjába állította. Jóformán alig van nap, mikor az újságok ne számolnának be egy-egy tanácskozásról, egy-egy akcióról, amely ennek a kérdésnek megoldását tűzi ki célul. Én e kérdést csupán a közegészségügy szempontjából kívánom érinteni.

A helyes városépítési politika szempontjából a legfontosabb a lakáskérdés megoldásánál, hogy a város belterjesen fejlődhesse, mert így lehet a legkisebb költség befektetésével valóban ellátni a várost a higiének minden követelményével: az utcák feltöltése, a csatornázás, vízvezetékekkel való ellátás, kövezés, közvilágítás, közlekedési eszközök, vásárcsarnok, boltok, posta, távirat, a telefon vezetékei így rónak a közre legkisebb kiadásokat és ezért nem helyesellhetem azt a sokszor említett kívánságot, hogy építsen a város egy-két lakásos házakat, mert ezáltal

a már most is nagy kiterjedésű városban az elébb említett szükségleteknek megoldása a város teherbíró képességét erős próbára teszi.

Munkáslakásokat építhetünk objektumokban is, — csak túl nagyok ne legyenek, — anélkül, hogy kaszárnyarendszert honosítsanak meg, hiszen többemeletes, nagyobb épületben, amelynek kiképzésénél gondot fordítunk arra, hogy a lakások, levegősek, világosak legyenek, ha még arról is gondoskodtunk, hogy minden lakásnak meg legyen a maga virágos terrasza, eltűntetjük a kaszárnyarendszer hátrányait és nagy költségeket takarítottunk meg a higiénikus berendezések centralizálásával. Hogy kicsi helyen nagy intézetet, kórházat is lehet elhelyezni, arra példák az angol, amerikai és német intézetek, melyeknek célszerű és higiénikus berendezését senki sem vonhatja kétségbe. Az 1908-ban Washingtonban tartott tuberkulózis-kongresszuson dr. Sarason, berlini orvos „Das Freilufthaus” című munkája foglalkozik főképen ezzel az elvvel. Ajánlom figyelmébe azoknak, akik a lakáskérdés ügye iránt érdeklődnek.

Egy-egy ilyen nagyobb szabású munkásházban, népszálló keretén belül s ilyenre gyönyörű példát láthatunk már Budapesten, — nagyszerűen meg lehet oldani a munkások, a nép szórakoztatására, felvilágosítására, tanítására szolgáló intézményeket is; központilag elhelyezett fürdő, könyvtár és étterem, szórakozó helyek, könyvtárak, előadási termek ilyen módon valósíthatók meg, míg lehetetlen azokat megteremteni, ha széjjel-rakjuk apró, kicsiny házakba a lakásokat. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy ne építsünk Szegeden egy-két lakásos házat is (Einzelnwohnhaus), de ezt csak olyanok számára, akik tényleg fel tudják használni a rendelkezésre álló udvart és kertet és nem fogják azt paragon hevertetni.

A lakáskérdés megoldásánál meg kell valósítani kérielhetetlen szigorúságai, hogy a mai naptól kezdve egyetlen új pincelakás és pinceműhely se keletkezhesse. Mert bár szabályrendeletileg tiltva van, mégis azt látjuk, hogy a pincelakások száma évről-évre szaporodott, amíg építkezés volt. Szaporodott pedig két okból. Először azért, mert megkerülni igyekeztek a szabályrendelet rendelkezését és becsempészték a pincehelyiségeket a hatóság örökösége dacára is; másodszor szaporodtak a pincelakások azért, mert a már megépített háznak eltöltése alkalmával mesterségesen készítették azokat. Sokan követelték, hogy a hatóságnak ki kell lakoltatni ezeket a helyiségeket és meg kell tiltani, hogy műhely, vagy lakás céljaira felhasználassanak. Ez helyes és radikális eljárás volna, de hogy kívánhatjuk a hatóságtól azt, hogy ebben az óriási horderejű kérdésben magát emnyire exponálja, amikor a lakásinség reá kényszeríti a lakosságot, hogy még ezeket a helyiségeket is lakja s emnyire sértené a háztulajdonosok érdekeit s csaknem csőd elé állítaná őket, ha az egészségügyi követelményeknek meg nem felelő összes lakásokat egyszerre lakoltatnák. Itt más úton kell eljárni, hogy önmagától váljék lakatlanná minden egészségtelen lakás. Erre is lesz egy szerény javaslatom

Hogy keresztül vigyük, hogy a mai naptól fogva pincelakás ne létesüljön, könnyítünk kell a ház- és telektulajdonosok helyzetén és ezt két módon érhetjük el. Először a már többször említett, névokérdés rendezésével, mert a céltalan feltöltés miatt nem lesznek kényszerítve egy emeletnek megfelelő épületrészt a föld a dugni akkor senki sem fog észébe jutni pincelakásokat építeni. Másodszor meg kell változtatni a városi építési szabályrendeletet úgy, hogy engedje meg a mansard lakások építését és gondoskodjék arról, hogy a mai építéstechnika vívmányainak megfelelően, de a lehető legolcsóbban lehessen építkezni.

A mansard lakások ellen minden városban, amikor annak engedélyezése szóba került, igen sok ellenérvel hoztak fel. Felhozták azt, hogy tűzveszélyesek, magas fekvésükkel fogva nehezen megközelíthetők, nyáron rendkívül melegnek, télen pedig hidegek. Mindezek a hibák azonban, amint a modern nagy városok példái napról-napra igazolják, nem megoldhatatlanok s amelelt a pincelakások felett a mansard lakások óriási közegészségügyi előnyökkel rendelkeznek.

Ha tehát feltesszük azt, hogy máától kezdve pincelakás nem létesül s a régiakat természetesen uton is és hátsági kényszerrel is igyekezzünk kilakoltatni, akkor rövidesen gyökeres változást fogunk közegészségügyünk terén előidézni. A régi pincehelyiségek raktárul való felhasználása már nem jelent veszélyt, mert a szellőztött, nyitott raktárban az épület falai jobban kiszáradnak s a nedvesség nem terjed magasra és nem veszélyezteteti a felső emeletet. A pincelakások egy része ilyen célra volna felhasználható, más részét fel kellene használni gombatenyészésre. Minden nagy város közelében, így a Budapest körül falvakban is igen szép kereseti forrás a gombatenyésztes, ami kifizetendő befektetés, amint erről tudományos leírásokból, vagy a kérdés gyakorlati tanulmányozásával meggyőződhetik bárki is. A tenyésztes számára felhasznált helyiség körülbelül kétszer akkora jövedelmet hoz, mintha ugyanazon helyiséget más célra, esetleg lakás céljaira használnánk fel. Ha meggondoljuk, hogy a gombatenyésztesel a népéltelmezést tesszük olcsóbbá Szegeden, akkor ismét csak közegészségügyi célt szolgálunk.

Szeged népe a paprikatermeléssel világhírré tett szert s bebizonyította, hogy alkalmas termőföld mellett rendelkezik azzal a képességgel, hogy ezt a sok tapasztalatot, szorgalmat s gyakorlati tudást igénylő munkát eredménnyel végezheti. S ha ezt megállapítottuk, akkor a pincelakások kényszerkilakoltatása helyett reá kell vezetni népünket a szarvasgombatenyésztes anyagi előnyére s ezzel fokozatosan, erőszak nélkül, anyagi haszonnal fogunk önmaguktól kilakoltatni a pincelakások és olyan élelmi és kiviteli cikkek fog gazdagozni Szeged, mely mindig piacot találva a paprikával méltán veszi fel a versenyt. Ennek a kérdésnek a tanulmányozását az elébb felhozott indokoknál fogva ajánlom a hatóság s az egyesületek figyelmébe.

Alulírottak mély fájdalomtól megtört szívvel jelentjük, hogy a legjobb anya, önfeláldozó gyermek és testvér

Neményi Schorr Klára

fogásznő

április hó 6-án este rövid betegség után, életének 31-ik évében jobblétre szenderült.

Földi maradványait folyó hó 9-én délelőtt 10 órakor az izraelita temető cimetéből fogjuk eltemetni.

Szeged, 1918. április hó 8-án.

Béke lengjen porai fölött!

Neményi Lili leánya, Schorr Márton atyja, Dr. Machler Sigfriedné szül. Schorr Nusi, Schorr Ottó testvérei, Schorr Ottóné szül. Szendrői Mariska sógornője, Dr. Mahler Sigfried sógora.

A villamos kocsk reggel 9 órakor a Dugonics-téren a közönség rendelkezésére állanak.